

UČITELJSKI TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-ovo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 15.

V Ljubljani, 1. avgusta 1882.

XXII. leto.

O izboljšani današnje vzgoje.

(Franjo Gabršek.)

Napredek človeštva pojavlja se užé od nekdaj takó očevidno, da mu moremo s pomočjo zgodovine skoraj korak za korakom slediti. V vsakem stoletji storila je omika človeštva precejšen korak naprej, in vsi ti koraki so v takó tesnej zvezi mej sabo, da je skoraj nemogoče njih pojedine pojave natanko zaznamovati. Rod za rodom je minol, a njihova telesna in duševna svojstva niso zatonila v večno pozabljivost, marveč so prešla od roda na rod v novem svitu in v novej jakosti. Duševne sile, katere si je kak rod priboril, postale so lastnina vsega poznejšega človeštva do današnjega dné, in vsak dedni delež je glavnic, h katerej se v teku zdanjega rodú polagajo obresti v ta namen, da bi naslednji rod podedoval tem večjo glavnico, katero naj bi zopet bodočim rodovom pomnoženo ostavil. S to neprestano množitvijo glavnice postaje torej človeštvo vedno bogatejše in modrejše, ter si ustvarja vedno novih telesnih in duševnih sil v dosego svojega smotra. To se godí še dandanes, in vsak trenotek moremo videti, kako zdanji človeški rod nadkriluje vse prejšnje duševno delovanje. Zato ne moremo pritrđiti onim, kateri pravijo, da je bilo človeštvo v prejšnjih časih boljše in nrajnejše, nego je zdanje.

Sosebno pa se šoli marsikaka krivnja zdanje domnevane popačenosti človeštva predbacuje, in večkrat se celó dvomi, da bi bila ona v resnici človeštvo na višjo stopnjo sreče, blagostanja in nrajnosti dovéla.

Da sta národna nrajstvenost in šolski pouk v nekej tesnej zvezi, tega pač ne bode nikdo zanikoval, kajti šola ne skrbi le za razširjenje véd in umetnosti, marveč hoče, da se njeni vzgojenci harmonično vzobrazujó, da se njih volja, njih srce in njih razum jednakomerno razvijajo. Ako torej pritrđimo temu prizadevanju národne šole, potem tudi ne bodemo mogli reči, da bi bile duševne sovršenosti prejšnjih rodov bolj razvite in popolnejše kot so današnjega rodú. Da se je v obče kaj tacega moglo misliti, izvira odtod, ker človeštvo, katero samo sè sabo ni nič več zadovoljno, smatra kaj rado preteklo stanje za boljše in srečnejše od zdanjega. A pri tem se pozabi zgodovine, katera nam dosta jasno priča, da se je sè šolskim poukom marsikaj na bolje obrnilo, zvlásti pa, da se je moralično življenje mej národom na mnogo višjo stopnjo sovršenosti povzdignilo. Se vé, da popolnosti v tej zadevi še ne moremo iskati, kajti kako li bi mogel kak rod popolen biti, ko pa se še vedno razvija in ker v njem še ni utihnilo hrepenenje po boljšem materijalnem in duševnem stanji. To hrepenenje izvira iz duševnih svojstev, in čim višje so ta razvita, tem bolje se človek bliža onemu večno pravemu smotru, kateri nam je Bog postavil kot vzor sovršenosti.

Dokler pa se ne odstranijo vsi dvomi o npravstvenej moči národnega šolskega vzobrazovanja, toliko časa se bode od nekaterih strani še vedno dvomilo o dvomljivem vspehu národne šole, ter se jej bode marsikaj izpodtikalo, česar ona nikakor in nikoli ne name-rava, ali pa, kar si z vso močjo izboljšati prizadeva. Če pa hočemo te dvombe o povoljnem vspehu národne šole razpršiti, treba nam je najprej roko na srce položiti ter se vprašati, ali ima naše teženje po jedino pravej vzgoji tudi takšen vspeh, kakeršnega se od vzgoje pričakuje. In če temu ni tako, vprašati se nam je, kje tiči zapreka temu plodonosnemu vzobrazovanju, in kako bi se jej v okom prišlo?

V obče se mora priznati, da je naše teženje po vzvišenem smotru užé mnogo sadú obrodilo, in da se je občno stanje človeštva dokaj izboljšalo. Národ je postal vsaj toliko omikan, da je izpoznal dobroto, katera mu dohaja od národne šole in od národnega učiteljstva. Tudi npravstveno stanje človeštva se je mnogo izboljšalo, o čemer nam jasno pričajo statistični podatki o raznih zločinstvih, katera se čedalje bolj manjšajo. Iz tega je torej razvidno, da národna šola mogočno vpliva na npravstveno stanje človeštva. Čim popolnejša in jednostavnejša bode vzgoja, tem višjo stopnjo npravstvenosti bode človeštvo doseglo.

Če more užé do zdaj národna šola tolikšen vspeh zabelézati, tem bolje nas mora to izpodbujati, da tudi na dalje in to še v povečanej meri marljivo delujemo na povzdigi národnega blagostanja in národne npravstvenosti. Zvlasti pa naj se národna šola vedno in vedno bojuje proti vsakej sebičnosti, dobičkariji, vlastnej modrosti in svojeglavnosti, proti vsem razvadam človeštva; vzgaja naj moralično zavestne in značajne otroke, ker le tako postala bode v resnici učiteljica in voditeljica národa in njega otrók. V obče pa naj se pouk in vzgoja oslanja na idealno, vzvišeno stališče; vender se je pri tem ogibati vsake skrajnosti, kakor bodem pozneje razložil. Pouk bodi neprisiljen, prostodušen; vzgoja naj se reši vseh predsodkov. Še le potem se bode moglo reči, da ne le vednost, ampak tudi omika t. j. npravstvenost, blagočestje, človekoljubje — napreduje in se pomno-žuje. To pa se bode tem bolje in tem izdatnejše godilo, čim bolje bode šola učence napeljevala, da v sebi zatirajo in premagujejo strasti in razvade. Sosebno naj bi se vplivalo na mišljenje in hotenje gojencev, kajti harmonično izobražen bode človek le tedaj, če bode njegovo mišljenje, hotenje in čuvstvovanje mej sabo v popolnem soglasji, če on sam svoje življenje in delovanje z mišljenjem v soglasje spravi, tako da bode vse njegovo mišljenje, govorjenje, čuvstvovanje in hotenje v jedno celoto zlito. Človeku je pač treba, da se vsaj toliko oprostí vnanjega vpliva, da prosto poredi svojo voljo ukazu in dolžnosti. Če pa hoče to doseči, mora najprej svoje dolžnosti v vseh položajih živjenja jasno in do-ločno izpoznati, ter mora tudi v notranjosti pripravljen biti, da jih v vseh okolnostih iz-vršuje. Npravstvenost se mora pretvariti v gojenci v osobno življenje, čuvstvo dolžnosti se mu mora razviti, značaj vzobraziti. Sicer vémo, da značaj še le v teku časa in z leti dozori, da je navadno do 30. leta še omahljiv ter se še ni trdno vzobrazil; še le s 40. letom postane dosta trden in trajen. A smer do značajnosti se mora človeku užé zgodaj odkazati; pred vsem pa je treba človeka užé zgodaj vsemu dobremu privaditi. Le tako bode pripravljen na vse boje v življenji, in izkušnja bode poučenemu človeku najboljša učiteljica in dobro izkusilo njegovega mišljenja. Pač je človek, kakor pregovor pravi, to, kar ga storí pouk. A prava sreča človeška, pravo blagostanje národa cvetè in vspešno napreduje le na podlogi npravstvenosti in natančnega izpolnjevanja dolžnosti.

Ako se bode národna šola trudila, da učence na takov način vzgojuje, potem se ni bati, da bi se jej moglo še česa očitati, kajti ona je storila svojo dolžnost, ona je vpo-rabila vsa sredstva, da iz človeka storí — človeka. Pri večini otrók se je národnej šoli užé do zdaj posrečilo, da je dosegla dovoljen moraličen vspeh. A pri vseh še ne. To

pa izvira od različnosti pojedincev, kateri se národnej šoli v vzgojo prepuščajo. Kakor ne ugaja jedno in isto zemljišče vsakej rastlini, tako tudi pri različnosti duševnih svojstev in moralične vzobraženosti pojedinih otrók ni mogoče vseh jednako vzgajati. Zato pa se národna šola trudi, da se kolikor mogoče ozira na individualnost otrók; tej individualnosti pripravlja primerne hrane. Če pa tudi tukaj zaželjeni vspeh večkrat izostane, tičí krivda v tacih faktorjih, katerih učitelj in vzgojitelj nema v svojej oblasti, kot so dom, roditelji itd.

Vsem opoviram prave vzgoje v okom priti, je v resnici težka naloga. A ker se zvlasti dandanes od učiteljstva marsičesa tirja, česar se le z združenimi močmi doseči more, zato naj vzgojitelj skrbi, da kolikor móči pridobiva te faktorje za-se, da odstrani vse, česar bi ga moglo pri vzgoji opovirati. Najlažje polje vzgojevanja ima pač vzgojitelj nepokvarjenih otrók, ker ti so vzprijemljivi za vse dobro in pravo. Težje je izhajati s popačenimi otroci, katere je dom izpridil. Zvlasti pa je težka naloga vzgajati otroke omikanih krogov, ker ti hočejo otroke ali po svoje vzrejene imeti, ali pa se za vzgojo svojcev malo ali nič ne brigajo.

Kaj pomaga, če šola še tako lepe nauke vceplja v otroška srca, če jih pa dom potem ne nadaljuje, ne razširjuje, če dom vedé ali nevedé razdira ono, kar je šola z največjim trudom postavila. Ker pa je temu čedalje bolj tako, in ker se čedalje bolj vsa otroška vzgoja le ubogej mučnici, šoli, prepušča, zato se ne smemo čuditi, ako vkljub napredovanju človeštva in vzgoje opažamo toliko protislovja mej prizadevanjem in mej vspehi vzgoje. To protislovje nahaja se v obče povsod, zvlasti pa po mestih. Da bi se temu v okom prišlo, treba je izdatnejše pomoči onih faktorjev, kateri so v to poklicani: obitelji, cerkev in država. Cerkev in država res skrbita za povzdigo vzgoje, a tū pa tam morda še premalo. Ne tako pa obitelj, rodbina ali družina kot najglavnejši faktor pri vzreji otrók.

(Konec pride.)

Opomnje pedagogične, didaktične in metodične.

I. L.

Namen naših ljudskih šol je na tanko odločen že v 1. §. državne šolske postave s 14. maja 1869. l. Ta se glasi: „Ljudski šoli je naloga, odrejati otroke, da bodo npravni in pobožni, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih z znanostmi in vednostmi potrebnimi, da se lahko v življenji dalje omikajo, in dati jim pravi navod, postati prida ljudje in vrli državljani“.

Prva naloga je torej ljudskemu učitelju vzgoja otrok, katera ima ostati vodilna misel pri poučevanju na vseh stopnjah. Moralična vrednost človeka mora biti učitelju smoter njegovega truda, t. j. prizadevati se mu je, da vzbuja, ohrani in okrepi v učencu naj prvo odločno zavest o moralični vrednosti vsakega državljana, da vtrdi v njem to prepričanje, da človek izgubi vso vrednost, kakor hitro je izgubil lepe npravne čednosti. „Blag, odkrit značaj“, pravi §. 21. šolskega in učnega reda, „je namen vsemu odgojevanju“. Zato je učitelju paziti na lepo npravno in naravno vedênje in govorjenje pri mladini, paziti mu je, da vzbuja in ohrani v njih čut do dolžnosti in pravice, čut do prave časti in čistega poštenja, da v njih ogreva ljubezen do ljudi in domovine in usmiljenje do živali. Učitelj mora pred vsem térjati od učencev strogo pokorščino in gledati, da uživa vedno in neprenehoma naj večje spoštovanja svojih učencev. Gojiti mu je vse lepe čednosti, katere lepšajo mlade in stare, kakor lepe cvetice vrt in travnik: nehlinjeno pobožnost, snažnost, red, uljudnost, postrežljivost, prizanesljivost, miroljubnost, delavnost. V šoli mora térjati mir, red, pazljivost in ubogljivost. Da vse to doseže, posluževati se sme vseh po umni pedagogiki pripoznanih in po postavah privoljenih pri-

pomočkov, t. j. pohval in kazni; toda z obojimi naj bode silno varčen in oboje naj rabi le takrat, kadar je otrok moralčno preslab, da bi dobro storil radi tega, ker je dobro. S pohvalami in kaznimi mora učitelj užé radi tega varčevati, ker nima učitelj mnogo pohval in kazni na razpolaganje in mu jih utegne zmanjkati, predno je svoj namen dosegel.

Drug namen ljudske šole je razvijanje duševnih moči otroških. Kakor je navedena vzgoja otrok težavni posel učitelju vzgojitelju, tako je tudi naravno razvijanje otroškega uma in razuma in otroškega spomina jako težavna naloga njegova. Pri tem se je ravnati učitelju po postavah naravnega razvoja. Kakor se telo le počasi razvija in krepcá, tako se vzbujá in zavéda tudi duh le polagoma, in sicer s telesom vred. Kakor mlado telo ne more še vseh raznovrstnih jedí vzprijemati, tako tudi mladi duh ne more razumevati vseh stvari. V nežni mladosti mu ni še to umevno, kar so odločili umni pedagogi za deško starost, in dečkov um ni za znanosti, katere so še le mladenčem prikladne. Zatorej se morajo vse tvarine, katere se je učencem učiti, bodisi radi njih formalne ali materijalne vrednosti, razdeliti na starostne stopnje. Ako stvar bolj preudarjamo — tako berem v izvrstnem spisu „Narava — vodnica učitelju“ (Učiteljski Tovariš 1880. l.) — moremo ločiti v otroški starosti troje stopenj pri razvoji.

„Prva stopnja je ta, da otrok začne čutiti, in to kar je s čuti spoznal, tudi razodene, da se njegovemu duhu vtisnejo stvari, ki ga obdajajo; pri stvareh razločujejo obliko, barvo, okus i. t. d., navadno pravimo, to je doba, ko začénjajo čuti delovati. Učitelju je nalog, da otroku podá veliko predmetov, iz katerih si jemlje dušne hrane. Tako pride vnanji svet v otrokovo dušo, in se tam duševno udomači. Tačas pri otroku deluje največ spomin; uči se in verjame, dobiva in ohranjuje. Ta doba traja nekako prvi dve leti šolanja. Šola ima takrat gledati na telesni razvoj. Ogiblje se tedaj vsega, kar bi škodovalo telesnemu razvoju; skrbi za primerno telesno gibanje in za otročje igre. — V poznejši, v drugi dobi zanimiva otroka pojmovanje. Ne verjame več na besedo temu, kar se mu pové, marveč hoče vedeti, zakaj je to tako in ne drugače. „Zakaj“ mu je v prvej vrsti. Um preoblada. V teh letih neče le vzprijemati, marveč sam delati in upodobljati; otroku nastopa čas samodelavnosti, samosvojega dejanja in nahanja. Uči se zdaj z vso zavednostjo, v raznih predmetih se vadi toliko, da jih zmore. Učitelj naj tedaj tako poučuje, da se otrok veselí samosvoje delavnosti, da nima samo čutnih predočeb, marveč tudi takih, katerih si pridobiva ne le s spominom, temveč tudi z umom. To je doba, v katerej se pri otroku razodevajo njemu lastni (individualni) nagibi in nagnjenja; kdor otroka opazuje, izpoznal bode, katero nagnjenje prevaguje; slutil bode za kaj je otrok namenjen. — V poslednjih dveh letih, v tretji dobi, se naučí učenec, da obrača splošna vodila na posamezne slučaje; pripravlja se za praktično življenje. Ustno in pismeno se veliko prosteje izrazuje; kar je vzprijel in česa se je naučil, pové prosto s svojimi besedami; posebno pa poučevanje gleda na to, kar bo otrok za življenje potreboval iz številjenja, spisja in drugih predmetov. Učenec naj uporabi priučeno. Samo ob sebi se razume, da te dobe niso kaj tacega, kar bi bilo vsako za se obmejeno, n. pr. da bi se pri otrocih s 7 ali 8 leti nič ne zgodilo za razvoj uma, in da bi se pozneje ne gledalo na to, kar v življenji koristi; ne tako, marveč hočemo povedati, da se ima v sleherni dobi poudarjati to, česar smo omenili, in učitelj, ki bi se ne oziral na starost in zmožnost učencev, kakeršna pri njih preoblada, bi ne odgojeval naravi primerno“.

Tretja naloga ljudski šoli je, priskrbeti otrokom tudi nekoliko tacih znanosti in ročnosti, katerih v življenji potrebujejo pridni in vrli državljani.

Torej tudi učiti je treba otroke v ljudske šoli. Kaj pa? To vprašanje je že rešeno; kajti odgovarjajo mu postave, ukazi in splošni učni načrti. Po obstoječih ukazih

se predpisujejo za vse ljudske šole, za manj- in večrazredne eni in isti predmeti, kar je z ozirom na to, da imajo vsi državljani enake dolžnosti in enake pravice, popolnem odobrovati. Razložek pri raznih šolah je le gledé obsega, v katerem se predmeti raznih ljudskih šol učé, t. j. za večrazrednice je predpisano več tvarine, nego za manjrazredne šole. Obveljal je v tej zadevi v novejših učnih načrtih princip poučevanja v koncentričnih (vzporednih) krogih, kateremu so vsi napredni pedagogi pritrtili. To načelo je izvedeno ne samo pri načrtih poedinih šol, ampak celó pri poedinih razredih in oddelkih vsake šole. Gradivo enorazrednice je bistveno isto, katero je za 4- in Srazrednico odloženo, toda primerjati se dá malemu krogu, kateri se razširjuje pri 2-, 3-, 4-, 5-, 6-, 7- in Srazrednicah vedno bolj in bolj. Na podlogi učnih načrtov more v ugodnih okolščinah enorazrednica bistveno isto doseči, kakor katerakoli večrazrednica. To se dejansko tudi kaže pri tistih enorazrednicah, kjer je malo število redno obiskajočih pridnih šolarjev, katerim je na čelu izveden in marljiv učitelj, ki ima v dosegu svojega namena vse potrebne pripomočke.

Vodila so učitelju pri poučevanju: postave, ukazi, splošni učni načrti in nadrobni učni načrti. Na te se je učitelju vsekako ozirati, teh ne sme v nijednem slučaju prezreti ali celó ovreči. Enako važno vodilo je pa učitelju tudi šolska knjiga, ki je vez med njim in učencem, vez med šolo in domom. Šolska knjiga je — bi rekel — najvažnejši učni pripomoček, naj dražji biser učitelju in učencu. Izvrstna šolska knjiga se učencu večkrat tako zeló prikupi, da se je vse svoje žive dni spominja, in učitelju je dobro osnovana, po vseh pedagogičnih in didaktičnih pravilih sestavljena šolska knjiga najboljše učilo; ona mu olajša pripravlanje na nauk in poučevanje v šoli; ona mu odmerja tvarino, katero poučuje, in mu kaže večkrat tudi metodo, po katerej naj se ravná.

Šolske knjige so podstava, na katero stavi in opira učitelj vse svoje šolsko delovanje; one so središče, okolo katerega se suče vse njegovo razlaganje in izpraševanje. Zato se pa tudi térja, da so šolske knjige učitelju in učencu pravi vzor dobrih in jedernatih poučnih spisov. Naše slovenske šolske knjige sicer ne zaslužijo po vsem še te pohvale, razen računíc; vender so pa zdanja slovenska berila in abecedniki velik napredek na polji naše šolske literature, in se morejo z najboljšim vspehom v šoli in domá porabljevati.

Znana in vsikdar nepretirana terjatev šolskih predstojnikov in nadzornikov je, da si učitelji na podlogi učnih načrtov in šolskih knjig s početkom vsacega šolskega leta sestavijo nadrobni učni načrt za vse leto ali za nekaj mesecev naprej, t. j. da določijo nekako, kaj se bode v posameznih tednih šolskega leta poučevalo. Če takov nadrobni načrt morebiti za vse kategorije ljudskih šol ni potreben, gotovo je pa zeló koristen malorazrednicam, kajti na teh šolah obdrži učitelj učence po več let v enem in istem razredu, — in tukaj nikakor ne gre, da bi sleherno leto eno in isto tvarino razlagal, ampak določiti mu je s početkom šolskega leta ali pa večkrat mej letom druge, nove tvarine, katere prejšnje leto ni poučeval. Sicer se pa vestni učitelj skoro za vsako uro na nauk pripravljati mora; to veljá posebno še novincem, katerim manjka potrebne izkušnje. Toda tudi starejim učiteljem, katerim je sicer izkušnja dala več dobrih metod, treba je, da se pred uro preskrbé vsaj s potrebnimi učnimi pripomočki, katere jim je pri rokah in v dobrem stanu imeti ravno takrat, kadar se jih rabi, da jih učitelj ne išče, ali pa ne prireja še le, ali pa celó učence s tem tolaži, da jim obeta, da jim bode to in uno prihodnjič pokazal.

Pri razlaganju nove tvarine premisli naj učitelj dobro, ali so učenci dovolj zmožni, razumevati jo. Preišče naj torej s primernimi vprašanji duševno podlogo, na katerej učenci stojé, kajti nauk sme in more se na kaj znanega opirati. Pri poučevanju naj se

napreduje sicer polagoma, a neprestano! Kaj pomaga učitelju, če še tako hitro napreduje, ako pa otroci tega tako naglo, njih duh vsega tako hitro prebaviti ne more?! Poučuje naj se torej temeljito! Varuje naj se pa tudi prenapetnosti — tako zvanega pedantizma — čemur se učitelj udaja takrat, kadar malenkostne stvari prav obširno razlaga in izprašuje. To se včasih godi pri názornem nauku v 1. razredu, ako učitelj znan in manje važen predmet na vse mogoče načine opisuje in se pri tem silno dolgo mudí. Nekateri učitelji se v tem pregrešé tudi pri obravnavi beril, ako si kakov vzgledni dejanski učni poskus, ki so ga tù pa tam brali, vzamejo za vzor pri vsakem berilu. Ni in tudi ne more biti sleherno berilo tako sestavljeno, da bi ga učitelj za vaje v čitanji, za slovnico, pravopis in spisje, za realije in morda celó za moralične nauke porabil; ravno nasprotno je. Nekatera berila kaže porabiti samo za vaje v čitanji, nekatera so primerna, da se jih otroci na pamet naučé, druga se dajo morebiti pri jezikovnih vajah porabiti, iz nekaterih berilnih vaj naj se lepí moralični nauki posnemajo, iz drugih pa njih realistični obseg. Vsaj je že Diesterweg rekel, da se ni treba pri vsaki stvari tako dolgo muditi, da učenec ničesa novega pri njej ne najde.

Nauk naj bode názoren. Zato je učiteljeva dolžnost, da pri vseh realističnih predmetih skrbi za primerna učna sredstva. Brez názornosti so realije učiteljem in učencem muka, potrata dragega časa.

Enako je vse učiteljevo poučevanje v šoli malo vspešno, ako pridno ne izprašuje in ponavlja, ako ne skrbi za obilo vaj, za mnogo samodelavnosti pri učencih, za domače in šolske naloge, ustne in pismene. Toda o vsaki nalogi se učitelj mora prepričati, ali so se je učenci naučili, ali so jo izdelali, ali ne. Pri ustnih nalogah se ima učitelj vsaj pri nekaterem delu učencev o njih pridnosti ali nepridnosti prepričati, ako mu že čas ne pripusti, da bi se o vseh učencih osvedočil; pri pismenih nalogah mora se pa njegovo nadzorstvo že nad vse otroke raztezati, kar se more na več načinov zgoditi. Najboljši način je sevéda ta, da učitelj šolska izdelovanja sam pregleduje, posebno pa težavniše naloge, n. pr. naloge iz spisja i. t. d. Ložeje naloge, zlasti take, ki se rešujejo vse po enem kopitu, popravljajo lahko tudi boljši učenci. Učitelj more to tako urediti, da on le najboljšim učencem pregleda naloge, a ti potem slabejšim. Včasih kaže tudi nalogo na šolsko tablo spisati, da po tej vsi učenci svoje izdelke popravljajo. Povsod in nad vsem pa mora čuvati in vse uredovati učiteljevo pazljivo okó.

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

XI. 1863. „Leto 1863! Tisočletnica slovanska! God neizrekljive pomembe in vrednosti! . . . Ozrimo se s hvaležnim in pobožnim srcem najpred gori k večnemu Vladarju vseh narodov, da je prižgal tudi nam zvezdo rešivno in budivno, ki nam odpera in razsvetljuje pot, po kateri le zamoremo doseči svoj namen . . . Obhajajoči tisočletnico prevdarimo: ali je storil naš narod v tisoč letih tak korak v izobraženosti in omiki, kakor je bilo mogoče? Če se pokaže, da ne, prevdarimo dalje: kaj je bilo krivo, da smo zaostali: ali iz lastne narodne nemarnosti, ali iz drugostranskih zaprek, in odstranimo to in uno z modrim obnašanjem in neutrudljivo delavnostjo! . . .

Tako je pisal v prvem listu v Novicah dr. L. Toman v imenu dr. J. Bleiweisa, kateri je v jedenindvajsetem tečaju priobčil na. pr.: „O zadevah goveje kuge. Spomlad in gosence. Kmetiški pogovori. Nauki svilorejcem. Korist pepela v poljedelstvu. Kako je z

govejo kugo na dalje. Čebelarstvo. Kupčija nekda in zdaj. Kaj nam pokvarja naše konje. Kaj je Kranjcem zdaj za povzdigo sviloreje živa potreba. Kako se breskve najbolj zadržajo. Zakaj se mora več za sadjorejo skrbeti, in zakaj se da sadjoreja le po šolah na višo stopnjo povzdigniti. Odkod čedalje več suše. Gotova pomoč, da zajec dreves ne objeda. Razstava kmetijska v Ljubljani. O molznih kravah. Zakaj se mora kmetovavec dandanašnji več učiti in mora več vediti kakor nekda itd.“ — V skrbi za pravo podučevanje slovenskega naroda jo je povedal iskreno (l. 51) na pr.: „Nadjamo se, da g. prof. dr. Wrétschko bode podučni svoj govor (o zvezi kemije, kakor je dan današnji, s kmetijstvom — v letnem zboru kmetijske družbe krajske) nam tudi podal v domačem našem jeziku, da ga od konca do kraja sliši velika večina kmetijskih gospodarjev, katerim je nemški jezik nerazumljiv, katerim pa tudi želí poduk svoj na srce položiti. Z nauki kmetijskimi, če so še tako dobri in tehtni, pa jih narod ne prejme v svojem jeziku, ne pridemo ne za stopinjico naprej! Kos dobrega kruha so v zaklenjeni krušnici! Naše upanje pa, da bode s kmetijstvom bolje, se opira, kakor povsod, le na to, da velika večina naših kmetijskih gospodarjev se navzame umnega gospodarstva. Tistim, ki nemški razumejo, so davnej že odprte slavne knjige Schwerza, Liebicha, Hlubeka, Horskega itd., — al koliko so izdale — kakor gosp. govornik sam toži — v napredek našemu kmetovanju? To tedaj, kar učene glave najdejo — se mora „mundgerecht“ narediti narodom. To pa je imeniten in lep poklic vsacega, kdor resnično želi napredek kmetijstva“.

„Diplom in patent so Njih Veličanstvo podpisali tako-le: Franc Jožef. Dobro nam je délo to viditi z lastnimi očmi“ — slovensko in to v gajici panslavistični — šaljivo kaže (str. 13) nekterim šolskim in kancelijskim gospodom dr. J. Bleiweis, čegar poglobitna delavnost je sedaj bila v deželnem zboru Kranjskem, kjer je narodnim poslancem koj postal voditelj. Novice so nekaj v prikladah, nekaj v svojih listih prinašale dotične govore; nekaj jih je vrednik še posebej presojal na pr.: „Vprašanje zastran slovenščine in odgovor na to vprašanje v Kranjskem deželnem zboru (123. 4)“. Šol sploh bodisi srednjih bodisi ljudskih nikdar ni pustil v némar. „Dobro srečo, mlado društvo! klical je stenografičnemu društvu v Ljubljani (326). Ne zabi pa, da si se ustanovilo na slovenski zemlji! Ako Nemcu koristi stenografija, gotovo tudi Slovencu. Dokaz temu: deželni zbori. Toraj se nadjamo, da ne prezreš tudi slovenske stenografije, o kateri ni dvombe, da mora biti“.

„Matica slovenska, ti, že zdavnej zaželjena in našem slovstvu toliko potrebna, osnovaj se velečastnemu današnjemu prazniku sv. Cirila in Metoda — na večni spomin! vzbuja v listu 10., in (389) vže poroča: Pravila Matice, ki naj bi s svojo slovstveno delavnostjo obsegala ves slovenski narod, so bile po dr. L. Tomanu in dr. Jan. Bleiweisu sl. c. kr. deželnemu poglavarju v Ljubljani, da jih blagovoli predložiti Njih Veličanstvu Cesarju v potrjenje, izročene s podpisi sledečih gospodov, ki so stopili v kolo osnovalnega odbora. — Vzlasti na srcu so mu bile čitavnice, tako, da je o slovesnem odprtji čitavnice v Kranji svoj govor (275. 6) sam pričel: „Pripoveduje se od mene, in pisalo se je že tudi, da hodim po Slovenskem čitavnice instalirati!“ — In ko se je o tej priliki rojakoma Kranjskima — Terpincu in Bleiweisu — poklonilo dvoje kadrilj v krasnih vezkih, rekel je se zahvaljevaje za dragoceni spominek s povzdignjenim glasom: „Nikoli še nisem plesal, pa mi tudi nikoli še ni žal bilo, da nisem plesal; al danes mi je, da ne morem prvi plesati svoje kadrilje!“ —

„Ni jih večih kolednikov od nekda na svetu, kakor so časnikarji, kadar se bliža novo leto, piše Bleiweis v vabilu (406). — Novice, ki so letos presrečne bile o dvajsetletnem godu svojem, veže sveta dolžnost, da se tudi vprihodnje vredne skažejo tolike ljubezni slovenskega svojega naroda. Nadjaje se blage pripomoči po svojih pri-

jatlih pisateljih — kterim se tù srčno zahvaljujejo — bodo tudi v novem letu marljivo delale na mnogovrstnem polji, in če tudi je v časih sedanjih pot časnikarska grozno trnjeva, jo bodo hodile s trdno zavestjo, da pot, ki jo že čez 20 let hodijo, je res prava pot, da se narod naš čedalje bolj omika v mnogih poslih in da se zaveda svojih pravic, pa jih tudi doseže, ker mu grejo kot vsacemu drugemu narodu v ustavni naši Avstrii“.

XXII. 1864. „Težák je vsak začetek — pravi star pregovor. In tako je težák tudi začetek narodnega prerojevanja . . Srečen pospeh matice slovenske, lep razcvet národnih čitavnic, vesel razvoj narodnega slovstva, to je, kar nam stoji na prvi vrsti . . Pa tudi, da skrbimo za naroda svojega politično izobraženje . . To dolžnost so nam sporočili rajni neumrljivi škof Slomšek . . Ni ne še konca našega svetega boja; iznova bode se unel; narašča se število sovražnikov naših skrivnih in očitnih. Poglejmo jim prav v oči, in pogovorimo se kratko in dobro o tem svojem boji, da bodemo vsi na svojem mestu stali kot možaki — kot nepremagljivi katoličani, kot zvesti Avstrijanci in kot pošteni Slovani“.

Tako je spregovoril D. Terstenjak v kolednici za novo leto na mestu dr. J. Bleiweisa, kteri je v dvaindvajsetem tečaju spisal na pr.: „Naše kmetiške hiše — kakošne so in kakošne bi imele biti. Odprto pisemce fabrikantom, trgovcem in obrtnikom kranjskim — o volitvah. Kopica pripovedek iz življenja cesarja Jožefa II. Sol za živinsko krmo. Zakaj neki goveja živina tù in tam tako hira. O goveji kugi. Kamno olje (petroleum) — nova velike hvale vredna svečava. Kaj je kmetijstvo delalo preteklo leto, kakošno je bilo za gospodarstvo in kaj nam obeta za letošnje. Kdaj naj se mavec (gips) po deteljšičih posipa. Tri najimnitnejše detelje, in kaj vsaka ima posebnega. Na vojsko nad kebra ali hrošča. Obrezovanje sadnega drevja. Zavarovavnica goveje živine. Tudi sol je dober gnoj, pa kdaj? O zadevah sviloreje kranjske. Kaj je slajnica, kaj volčeč. Kmetijstvo bolje kot obrtnijstvo. Košnja. Nadloge s hlevi in štalami. Živino-zdravilsk svèt. Gospodarjem in gospodinjam o mlekariji. Ktero vreme je sadnemu drevju največ škodljivo. O pomanjkanji dobrih poslov. Goveja kuga zopet na Kranjskem. Korist poljskega kolobarjenja ali semenskega vrstenja. O pravi starosti mladih goved za pleme. Razmera obrtništva do kmetijstva. Tri znamenja gospodarskega napredka. Vodila za umno živinorejo. Besede o travnicah. Kurja kolera. Korist ljubljanske kovaške in živinozdravilske šole. Kako se spoznava, da je seme kaljivo itd.“ — Kakor že nekaj let, je tud v pričujočem tečaju sostavljal poberke iz različnih časnikov in knjižur ali brošúr, ter kratko pa krepko zavračal njih opravljanja in obrekovanja o Slovencih.

Marljivo delaven v deželnem zboru je priobčeval njegovo dejanje, nektere govore deloma, nektere na pr. o potrebi učilnic za kmetijstvo celoma (160). — Matica slovenska dovoljena! Na čelo današnjemu (8) listu radostni stavimo preimenitno vsem Slovencem novico, da Njih Veličanstvo cesar so s sklepom od 4. febr. blagovolili dovoliti matico, obsegajočo vse slovenske okrajne. Nova delavnost se bode začela zdaj na slovstvenem polji slovenskem. Kakor pridne čbelice brez matice niso nič, tako tudi naše slovstvo po „matici“ še le dobí pravo življenje. Blagososno bo delovanje tega novega društva, ki bode objemalo ves slovenski narod in po svoji moči skrbelo, da se širi izobraževanje njegovo na poti poduka, ktereга človek zajema iz pripravnih knjig. Skrb matici bode, da se dobre ali čisto znanstvene ali pa tudi priprostemu ljudstvu primerjene knjige v slovenskem jeziku izdajajo; izdala jih bo matica sama ali vsaj podpirala, da se izdadé . . . Kako in kaj se bo dalje godilo, bojo povedale Novice, in res pripovedujejo, kako sta dr. Bleiweis in dr. Toman izdala povabilo do osnovalnega odbora v prvemu shodu, ki ga je vodil dr. J. Bleiweis, kako

so bili voljeni Matice slovenske opravilniki, kako je deloval poseben odsek (dr. Bleiweis, dr. Costa, dr. Vončina), da se je ukrenilo potrebno in je društvo jelo poslovati itd. —

Kakor v Matici, tako pridno je deloval v Čitavnici, kjer je predsednik dvakrat čital podučno-kratkočasno kritiko o tem, kar jemo in pijemo. Po ljubljanski so se vstanovljale druge, in sam je govoril na pr. v Bistrici na Notranjskem (269) in v Ipavi (288) na preveliko radost rojakom slovenskim. — „Znano je, da prav po Evinem grehu so nekteri naši rojaki podedovali misel, da edini oni le razumejo jezik slovenski in da abecedarija in slovnica stojite nad vsemi vedami človeškimi; da le to znaš, če tudi družega malo, dobrotnik si človeštvu. — In kdo jim bo kratil veselje take monomanije! V Musenalmanachu je nekdaj v dolgem sestavku po citatih dokazoval Kotzebue, da Göthe ne zna pisati nemški! — zakaj bi tudi mi ne imeli — Kotzebuov, čeravno nimamo Göthetov (88. 89)? — Slava poštenemu Nemcu! je zaklical (187) vredniku dunajske „Reforme“, kateri je spregovoril poštene in tehtne besede o pravičnem zahtevanju narodov slovanskih, ter jih ponatisnil po nemški in po slovenski v Novicah, da vidijo vsi, kakošen strašen razloček je med poštenim Nemcem in med brezvestnim nemškutarjem, in da, kakor je uni vse naše hvale in ljubezni vreden, je ta po pravici gnjusoba vsem. — Od nekterih dunajskih časnikov se po pravici pravi, da jim velikanski Štefanov turn brani vid po posamesnih kronovinah cesarstva našega in da zato mislijo, da ni družega naroda po cesarstvu kakor Nemca (161). — In iz tega vzroka je spisal krepki sostavek (390): Narodnost in pa slepota nekterih.

Čitavnice niso naprave le za mesta, kjer stanuje gospôda, ampak tudi za sela, kjer biva narod naš; kajti — čveterih reči je treba ljudem tudi na deželi — zunaj mest in trgov, dokazoval je dr. Bleiweis v Bistrici. Prva je cerkev, kjer človek dobiva, kar mu je treba za blagor duše njegove, — drugo je šola, kjer mladina dobiva podučenje, da se človek loči od neumnega voleka, — tretje je gosposkina kancelija, kjer dobiva človek pravico, kadar je išče, — četrto pa je čitavnica, ktera, ako je oskrbljena s knjigami in časniki, je od ene strani učilnica odraščanim ljudem, od druge pa dom poštenega veselja, kjer se pojô čedne domače pesmi, deklamujejo koristne ali zabavne stvari, igrajo male gledališčne igre itd. — po vsem tem pa se širi omika národna po poti národni (270). — V ta namen je na pr. igri „Čech a Nemeč“ (Tat v mlinu) in „Dobré jítro“, kateri je dr. Kleemann, učeč se slovenščine, z gosp. Kosmačem prestavil, dr. Bleiweis potem vredil po naših okoliščinah in za ljubljansko gledališče, kjer ste bile l. 1849 z veliko pohvalo igrane, kakor kasneje v čitavnici (Nov. 1863 str. 405). — V ta namen so 19) Slovenske gledališčne igre. Na svetlo dal Dr. Janez Bleiweis. I. Županova Micika. Kratkočasna igra s petjem v dveh aktih. Po Linhartovi v Ljubljani prvokrat leta 1790 igrana predelal Dr. Janez Bleiweis. 1864. 16°. 44. II. Domači prepír. Poslovenil J. Zabukovec. III. Strup. IV. Svitoslav Zajček. Poslovenila in založila Luiza Pesjakova. V. Bob iz Kranja. Vesela igra s petjem v enem djanji. Poslovenjena po českem. Natisnil J. Blaznik. 1865. 16°. 40. Vezek I. II. V. založil J. Bleiweis.

„Novo leto je pred durmi in ž njim se oglašajo časniki z vabili do starih naročnikov in novih. Tudi Novice se obračajo danes s temi vabilnimi vrsticami do svojih častitih naročnikov, pa tudi družih, kateri jih dosihmal še niso imeli. Ne bomo na dolgo in na široko razkladali, kaj bojo donašali naši listi prihodnje leto — 22 tečajev bodi jim priča, kakošne bodo tudi vprihodnje Novice. Polje, ki ga obdelujejo iz prvega svojega začetka do danes, je tako obširno, da brez oholosti morejo reči, da so naroden list. Da niso celó vsem všeč, nas veseli — kajti vsem se dopasti, hudo bi bilo. Prizadevale si bojo iskreno, da spolnujejo tudi v prihodnje svojo nalogo na polji vsestranske omike naroda našega (412)“.

D o p i s i.

Iz Štajerskega. *A)* C. k. deželni šolski svèt. V seji v dan 15. junija t. l. izreklo se je občinskemu odboru in krajnemu šolskemu svētu v Vordernbergu za ustanovo in vzdrževanje zavoda, v katerem dobivajo ubogi šolski otroci tople juhe, priznanje; dovolilo se je razširjenje narodne šole v Birbaumu (okr. Cmurek) in v Puch-u (okr. Weiz) ter poročilo o nadzoru vanji dež. meščanske šole v Hartbergu vzelo na znanje. — Na nár. šole so se imenovali za nadučitelje: Iv. Ferš k sv. Magdalenii v Mariboru (dozdaj učitelj na isti šoli), Fr. Gärtner v Lankovic (dozdaj učitelj tam) in Mih. Hofmacher (učitelj v Schönbergu) v Št. Peter nad Judenburgom; za učitelja: Al. Rieder v Zeltweg (dozdaj podučitelj tamkaj); za podučitelja: And. Taschler v Mürzsteg (okr. Mürzzuschlag) in Ferd. Weinhandl v Knittelfeld (dozdaj prov. tamkaj); za podučiteljico: Marija Arthaber v Št. Peter (okr. Zeleni travnik). — Nadučitelj Mih. Schellauf (v Stubenbergu, r. 1812. l.) in učitelj Jos. Obermüller (v Gradnu, r. 1809. l.) postavila sta se vsled lastne prošnje v stalni pokoj.

B) Odlikovanje. Minister za uk in bogočastje podelil je nadučitelju na protestantovski dekliški šoli v Gradci g. Fabijanu Kubin-u naslov »ravnatelja«. G. Kubin uči že 54 let na oni šoli, katero je leta 1828. z 8. učenci začel.

C) C. k. učiteljsišča. Na Mariborskem c. k. učiteljsišči je bilo na konci tega šolskega leta 122 pripravnikov: 78 Slovencev, 42 Nemcev in 2 Čeha. Razdeljeni v posamezna leta je bilo v I. razredu: 20 Slovencev, 10 Nemcev, 1 Čeh; v II. razredu: 24 Slovencev, 10 Nemcev, 1 Čeh; v III. razredu: 15 Slovencev, 9 Nemcev; v IV. razredu: 19 Slovencev, 13 Nemcev. — Zrelostni izpit je napravilo vseh 32 četrtoletnikov. Teh izpitov pa se je udeležilo tudi 6 eksternitov (Slovenci Acler, Seyfried, Živko in Nemci Bauer, Nagi, Wermuth), napravili so ga le trije, dva morata čez dva meseca ponoviti izpit iz matematike, eden pa je odstopil. — Na Graškem moškem učiteljsišči je bilo 178 pripravnikov. V IV. letu je bilo 40 gojenčkov, kateri so vsi zrelostni izpit napravili. Na Graškem ženskem učiteljsišči je bilo 84 gojenk. Zrelostni izpit so napravile vse (26) iz IV. leta in 4 privatne, 1 pa je pala. Na šoli za ženska ročna dela v Gradci je napravilo 15 gojenk izpit za meščanske in ljudske šole, 12 pa samo za ljudske šole.

D) Iz deželnega zbora. (Glej dopis: »Iz štaj. dež. zbora«!)

E) Gospodarstvene reči. Visoko c. k. ministerstvo poljedelstva je nekaj denarjev dovolilo v podporo sadjerejstvu. Centralni odbor c. k. štaj. kmetijske družbe je sklenil one denarje prepustiti drevesnicam pri ljudskih šolah, to pa s sledečimi pogoji: 1. Denarji se izročijo samo podružnicam ali občinam, katere pismeno obljubijo, drevesnico, bodi si staro, bodi si novo, vsaj pet let vzdrževati. 2. Proseče predstojništvo podružnice ali občine mora pismeno obečati: a) vzprejeti denar samo za napravo in vzdrževanje drevesnice porabiti, b) o porabljenji račun položiti, c) drevesnico napraviti dati po človeku, ki reč razumé, d) drevesnico šolski deci v podučevalno obiskovanje prepuščati, požlahtnjena drevesa pa sosedskim kmetovalcem proti zmérni ceni prodajati. — Centralni odbor si pa pridržuje pravico, drevesnice po strokovnjakih pregledovati in, če zapazi, da se krivo ravna, zahtevati, da se denar vrne. Dotična predstojništva podružnic ali občin, katera nameravajo za podporo prositi, naj mogoče zmerne vsote zahtevajo, prošnje pa do konca avgusta t. l. vložijo. — Dež. šol. svèt izdal je tudi navod, kako napravljati šolske vrte. (Več o tem glej dopis: »Iz štaj. dež. zbora«.)

F) Premembe pri učiteljstvu. G. Gašp. Lešnik-a, učitelja pri sv. Martinu na Pohorji pri Slov. Bistrici (r. 1840. l.), ubila je v dan 30. junija t. l. zjutraj ob 8. uri strela; g. Al. Drnjač, učitelj v Marenbergu (r. 1851. l.), umrl je v dan 13. julija t. l. Naj v miru počivata! — G. Fr. Kocbek (Marib. učit. priprav.) je postal pom. učitelj v Žalci.

G) Razpisi učiteljskih služeb. Služba podučit. na 4razr. v Slov. Bistrici, II. plč. r., do 6. avg.; služba podučit. v Radegundi (okr. Weiz), III. plč. r., do 15. avg.; 2 podučit. službi na 4razr. v Št. Petru na Ottersbachu (okr. Cmurek), IV. plč. r. in stan., do 15. avg.; služba šol. vodje na 2razr. v Birbaumu (okr. Cmurek), IV. plč. r. in stan., do 15. avg.; služba učit. na 1razr. v Puchu (okr. Weiz), III. plč. r., do 15. avg.; služba podučit. v Hohenbruggu (okr. Fehring), IV. plč. r., do 15. avg.; služba podučit. v Gössgrabnu (ekspozitura, okr. Leoben), III. plč. r. in stan., do 31. avg. (Dalje pride.)

Iz Štajerskega deželnega zbora. Letošnje zasedanje našega dež. zbora se je pričelo v dan 12. junija. Ker so bile obravnave tikajoče se našega šolstva tù in tam zanimive, poročam

tù nekoliko o njih. — V drugi seji se je volil šolski odsek: Karneri, Ehmer, Hackelberg, Heilsberg, Karlon, Rechbauer, Šnideršič. — V Brucku je od 20. nov. 1881. l. šola, kjer se uči strugarstvo, kolarstvo, mizarstvo za pohištvo in stavbine potrebe, tesarstvo, sodarstvo, pa tudi, kako se novi mlini delajo in stari popravljajo. Šola traja po tri leta za vsakega. Tej šoli je dež. zbor v svoji 6. seji v dan 26. jun. naklonil za 3 učence 3 štipendije, vsako v znesku letnih 75 gold. — V 9. seji v dan 30. jun. je bilo posebno živahno za nas Slovence. Naši poslanci so se krepko držali. Poslanec dr. Radaj interpelira v daljšem z mnogimi fakti podprtem izvrstnem govoru vlado, če jej je znano, da se nemški »Schulverein« v naše slovenske šole vtika, posamezne učitelje obdaruje, jih v izpeljavi učnega načrta moti in tako odvraca od pravega smotra, katerega ljudska šola doseči namerava, in kaj meni ona v tem slučaju storiti? — Vsled prošnje »štaj. učit. zveze«, da se drugi odstavek postave od 13. oktobra 1870. l. odpravi, ker se v njem zahteva, da se učiteljem, ki so svoje učiteljske izpite po stari šol. postavi naredili, pri pokojnini štiri službena leta za tri štejejo, je ustavoverna večina stavila predlog na podlogi poročila deželnega šolskega sveta, da se ta prošnja zavrže in le po milosti na posebno zaslužno delovanje starejših učiteljev pri pokojnini ozira, če to pripušča dež. blagajnica. (Dež. šol. svet rekel je namreč v svojem poročilu na dež. zbor, da se je učiteljem, ki so napravili sposobnostne izpite pred 1. jan. 1871. l., itak že kolikor mogoče [die namhaftesten Vortheile] dovolilo [?! Pis.]. Pa tudi iz financijelnih ozirov se tej prošnji ne more ustreči. Kajti postalo bi te dovolitve 466 štaj. ljudskih učiteljev deležnih, in iz tega bi se stroški štaj. učit. penzijskega zavoda za 1,351.938 gold. povikšali, oziroma v letnih delih od 67.830 do 7490 gold. [leta 1909.] narasli). Pač pa predlaga dež. zbor, da se po milosti nadučitelju Iv. Doležal-u v Pischelsdorfu vračuni vsa plača v pokojnino, a nadučitelju Ant. Kostanjšek-u v Št. Ilu pa se k v pokojnino vračunjenim $\frac{5}{8}$ njegove plače t. j. 512 gold. 50 kr., dovoli še ena osminka v znesku 102 gold. 50 kr. (Vzprejeto). K predlogu dež. zbora, da se peticija učit. zveze zavrže, oglasita se naša poslanca gg. dr. Radaj in prof. Žolgar. Prvi je rekel, da imajo starejši učitelji na glavnih šolah itak pravico do vse pokojnine, na kar se dež. šol. svet ni oziral, pa tudi drugi učitelji so se na starost oskrbljevali v prejšnji dobi. Enako je dež. šol. svet vsoto za pokojnino, če se starejšim učiteljem popolna pokojnina dovoli, nastvil previsoko; drugi pa je v daljšem govoru dokazal, da imajo učitelji, kateri so po stari šolski postavi naredili svoje izpite, ravno tisto pravico do popolne pokojnine, kakor učitelji, ki v zdanji šolski dobi delajo svoje izpite, ker imajo s temi popolnem enake dolžnosti, zakaj bi ne imeli enakih pravic? Učitelji iz prejšnje dobe so imeli na marsikaterih šolah boljše dohodke kakor zdaj, ko je nad polovico večja dragina. Zboljšanje zdanjih učiteljskih plač je le navidezno. Zasluge učiteljev odločuje njihovo učiteljevanje, ne pa izpit, ker ni dognano, da bi bili vsi učitelji starejše dobe slabi in vsi novejše dobe dobri. Nazadnje stavi g. Žolgar predlog, naj bi dež. odbor to stvar z nova temeljito pretresal z ozirom na pravico in z ozirom na slučajno večje stroške ter o tem v prihodnjem zasedanju poročal in z ozirom predružačeno postavo predložil. Za ta predlog so samo Slovenci glasovali, in zato je obveljal predlog ustavoverne »šoli in učiteljem edino prijazne (???)« večine. — V 12. seji v dan 3. julija je prišla na vrsto specijalna finančna debata, katere sta se od Slovencev udeleževala gg. dr. Dominkuš in Žolgar. G. Dominkuš je nasvetoval po temeljiti razpravi o slabem obiskovanji vinorejske šole v Mariboru, naj bi dež. odbor preiskaval uzroke te prikazni ter po potrebi vpeljal slovenski jezik kot učni jezik; ali ta predlog je ostal v manjšini, dasiravno je tudi g. Šnideršič za njega govoril in poudarjal, da se v tej šoli premalo pazi na praktičen pouk, da učenci dovršivši šolo ne morejo lahko dobiti službe, ker niso dela vajeni in da se dajo le kot pisaci v kakih pisarni porabiti. Kazal je pa tudi na previsoko ceno vinskih trt, ki se prodajajo v tej šoli. G. Žolgar je pa predlagal, naj bi se pouk v prostih predmetih na deželnih srednjih šolah vravnal tako, kakor je vravnana državnih srednjih šolah, da se nepotrebnim stroškom v okom pride in popolna enakost obojih šol doseže. Tudi ta predlog ni bil ustavoverni večini po volji. V letni proračun se je postavilo: za dež. šol. zalogo 1,026.100 gold., za učit. pokojninski zavod stroškov 89.695 gold., dohodkov 118.080 gold., za dež. višjo realko v Gradci 40.261 gold., za dež. višjo gimnazijo v Leobnu 23.789 gold., za dež. spodnjo gimnazijo v Ptuji 12.810 gold., za dež. meščanske šole 49.147 gold., za dež. gluhonemo šolo 19.775 gold., za dež. sadjerejsko in vinorejsko šolo 18.240 gold., za dež. rudarsko šolo v Leobnu 6020 gold. — Najbolj burna seja je bila zadnja v dan 7. julija. Najpred je gosp. ces. namestnik odgovoril na interpelacijo dr. Radaj-evo zastran nemškega »Schulvereina« ter dejal, da delovanje tega društva po spodnještajerskih pokrajinah ni dalo oblastnijam nikakoršnega povoda, zavračati je, ker ni prestopilo določenega si društve-

nega delokroga. Tudi šolske oblastnije da nimajo uzroka pritoževati se zastran sezanja v njihove pravice. Kakor hitro pa se prestopijo ministerijalno potrjena pravila, storile bodo oblastnije svojo dolžnost, kot po navadi. Za tem je prišla v obravnavo prošnja nemškega »Schulvereina«, naj bi se mu iz dež. blagajne dovolila podpora v denarjih ter njegovo delovanje kot blagodejno priznalo od dež. zbora in priporočalo. Ta prošnja je prouzročila hudo nevihto. Je pa tudi toliko predrzna, da se niti Slovencem znani protivnik dr. Ehmer ni se upal v deželno mošnjo seči, ter je kot poročevalec nasvetoval: naj dež. zbor delovanje onega društva pohvali in priporoča. Zdaj je bil ogenj v strehi. Nemški ustavovorni poslanci porabijo priliko in strastno in strupeno pa tudi neumno napadajo slov. poslance zovoljo »Schulvereina«. Dr. Heilsberga je moral celó dež. poglavar opozoriti na parlamentarno dostojnost. Slovenci dr. Dominkuš, dr. Šuc in prof. Žolgar odgovarjali so mirno in dostojno. Nemški konservativci pa so molčali. Le ob konci je poslanec Karlon izjavil, da konservativci ne odobravajo delovanja nemškega »Schulvereina«. — Gledé na vse te dogodke izjavil je naš poslanec g. Miha Herman: »Razvidno je, da se v národnih vprašanjih tukaj ne moremo porazumeti. Slovenci bodo dobili tù le tedàj svoje pravice, ako v národnih rečeh ne glasujejo Nemci o Slovencih, ti pa o Nemcih ne, ampak vsak národ za-se in če se za spodnji Štajer dovoli oddelek c. k. namestnije. To bodemo morali Slovenci v prihodnje zahtevati«.

Iz Vojnika. V dan 6. julija t. l. je imelo Celjsko učit. društvo svoje šesto letošnje redno zborovanje, katerega se je udeležilo 24 udov. Ko se je zapisnik odobril, prečita g. predsednik dopis štajerske učit. zveze, v katerem direktorij društvo vabi k obilni udeležbi letošnjega zveznega zbora, da voli v to dva odposlanca (delegata) ter da izpové svoje mnenje o izdaji novega učiteljskega lista*). K zadnjemu odstavku tega dopisa poprime g. Gabršek besedo ter pravi, da naj bi naša odposlanca zajemno z drugimi spodnje-štajerskimi imeli vedno pred očmi, da zastopajo slovenske pokrajine, slovensko šolstvo. Oni naj v Gradci povedó, da se ne strinjamo z intencijami zdanje »Pädag. Zeitschrift« ter naj se začénja izdavatí nov list. Odgovorjaje na to, pravi podpisani, da je sicer prepričan, da se bodo spodnje-štajerski odposlanci vedno krepko potegovali za naše interese in pravice, a bojí se, da bode njih glas ostal »glas vpjiočega v puščavi«. Kajti če tudi volijo vsa spodnje-štajerska učit. društva k zveznemu zborovanju same odločne národnjake (kar pa se žalibog menda ne bo zgodilo), ostanemo Slovenci vendar vedno v manjšini, in kaj pomeni biti Slovencem v manjšini z »ustavovornimi« Nemci, vidimo lahko pri vsakem zasobnem in uradnem zborovanju; naše svete národne pravice se z neko porogljivostjo in s silo v prah teptajo, da je cloveka groza in strah. Ne pričakujmo torej, da bi postal novi list nam Slovencem pravičnejši, tem več se bojim, da bo še hujši; da, če nas zdaj šibijo z bičem, bodo nas potem s škorpijoni. Ne pričakujmo od Graškega nemškega učiteljstva za naše národno šolstvo ničesar, ne upajmo od njih pravice, saj nam svoje nazore o slovanski národnosti, o slov. národnem šolstvu po raznih časnikih in v raznih varijantkah glasno dovolj na Spodnje Štajersko trobijo. Predlagam torej, sl. društvo naj sklene: Odposlanca naj pri zboru učit. zveze v Gradci glasno povesta, da se naše učiteljstvo z listom, ki razširja popolnoma kriva pedagogiška načela, nikakor ne more strinjati; drugače naj pa storé nemški učitelji, kar se jim spoljubi. Ta predlog se enoglasno vzprejme. — Volitev odposlancev odloží se na konec zborovanja.

Na dnevnem redu je bilo potem nadaljevanje g. Vučnik-ovega govora »o domovinoslovji«. A g. Jarc pravi, da g. Vučnik-u danes zovoljo nekih neodložnih opravkov ni bilo mogoče k seji priti. Da bi pa ta važna točka ne prišla z dnevnega reda, predlaga se, da naj g. Jarc nadomesti g. Vučnika. Gosp. Jarc prevzame nalogo ter nadaljuje jako spretno to, kar je g. V. zadnjič začel. Pokazal je, kako on otrokom prisvaja sledeče zemljepisne pojme: breg, obali, struga, stoječe vode, življenje v vodi, hrib, gora in nje deli, prelaz, soteska, pravljice o raznih krajih, ceste, občina, občinski odborniki, župan in njegove dolžnosti, krajni šolski svèt, župnina ali fara, žandarmarija. Vse to predočil nam je na podlagi Št. Jurija, katerega načrt nam je narisal na tablo. Temu govoru sledivše debate udeležili so se posebno gg. Klopčič, Kodrman, Lopan, Rupnik, Vrečar i. dr. Gosp. Lopan pravi tudi, da naj bi se sestavilo domovinoslovje za naš okraj. V ta namen naj bi se g. okraj. šol. nadzornik poprosil, da dotične izdelke za letošnje uradno konferenco prepusti našem društvu, da si napravi posnetek. (Vzprejeto.)

*) Primeri dopis iz Štajerskega str. 203 sub C in F!

O reformi učit. društev*); poroča v imenu dotičnega odbora g. Lopan ter pravi med drugim: Delali smo sami do zdaj, delali bomo tudi zanaprej. Gosti so po naših pravilih itak vselej »dobro došli«, a k pristopu k društvu ne bomo po smislu učit. društva za severovzhodno Štajersko nikogar vabili. Dobili bi morda novih udov, a Bog vé iz kakšnih elementov. Naj ostane torej vse pri starem. (Vzprejeto.)

Pri volitvi dveh odposlancev k štaj. učit. zvezi, voljena sta bila enoglasno gg. Lopan in Brezovnik, a ker zadnji volitve iz raznih uzrokov vzprejeti ni hotel, voli se namesto njega tudi enoglasno g. Kodrman.

Konci so se stavili še sledeči samostojni predlogi: Gosp. Rupnik: Poslali smo lani in predlanskem naše šolske kronike sl. okraj. šol. svétu v pregled, a jih še do zdaj nismo nazaj dobili. Naše društvo naj bi okraj. šol. oblastnije poprosilo, da dobimo kronike v kratkem nazaj. Ta predlog je toliko popravljen, da naj vsak šolski vodja našemu zastopniku v okr. šol. svétu naznani, da želí imeti kronike nazaj in ta bo de potem potrebno storil. (Vzprejme se.)

Gosp. Gabršek: Gledé na to, da imajo na Štajerskem def. podučitelji ravno iste izpite in ravno ista bremena kakor učitelji, a so v raznih pravicah prikračeni (ne dobivajo starostnih doklad, nimajo pri uradnih učit. skupščinah pri nekaterih točkah niti aktivne, niti pasivne volilne pravice) predlagam: Celjsko učit. društvo naj a) poprosi vis. dež. zbor, da izvéde enakopravnost mej vsem iste izpite imajočim učiteljskim osebjem. b) Povabi tudi druga štaj. učit. društva, da se v isti zadevi obrnejo na vis. dež. zbor. (Vzprejeto.)

Gosp. Jarc: Pri letošnjem zasedanji našega deželnega zbora videli smo, da so se za naše učiteljske interese potegovali samo naši slovenski poslanci v družbi z nekaterimi nemškimi konservativci. Predlagam: Naše učit. društvo naj se našim vrlim slov. poslancem za njih možato potegovanje v prid učiteljstva in slovenske šole javno zahvali. (Vzprejeto.)

Gosp. Klopčič: Težavno je telovaditi z našimi slovenskimi otroci, ko nimamo ali ne poznamo dovolj slovenskih tehničnih izrazov za ta predmet. Naj bi se torej pri našem društvu kaj iz telovadbe prednašalo, posebno naj bi se določili tehnični izrazi. (Vzprejeto.) Za poročevalca o tem predmetu izvoli se podpisani.

Gosp. Lopan: Meseca septembra bo zborovalo v Ljubljani »slov. učit. društvo«. Želeti bi bilo, da bi prišlo skupaj iz vseh slovenskih pokrajin vrljih učiteljev, ki bi se pogovorili, kako naj bi to društvo v prihodnje delovalo in kako bi se že obstoječi v središči slovenskih dežel izhajajoči učit. list dal razširiti. Akoravno se bo de iz našega okraja več učiteljev udeležilo tega važnega zborovanja, vender naj bi si naše društvo še posebej izvolilo enega, ki bi ga v Ljubljani zastopal**). (Vzprejeto.) Za zastopnika društva k temu zboru voli se per acclamationem podpisani.

Tone Brezovnik.

Iz Koperskega okraja. V dan 13. p. m. imel je odbor »slov. učit. društva za Koperski okraj« svojo drugo letošnjo sejo v Kubežu sê sledečim dnevnim redom: 1) Vzprijmó in potrdijo se novi udje k društvu. 2) Razgovor o peticiji na okr. šol. svét za ustanovitev kraj. šol. svétov vsako šolo. 3) Nasvétí. — Pristopilo je že zopet k društvu 10 udov s Kranjske, Krasa in Tržaške okolice, koje je odbor z radostjo med svoje vzprijel in potrdil. Društvo se ponaša zdaj sê 145 društveniki. O peticiji, kazaje predsednik-poročevalec na š. dež. postav s 27. jul. 1875. l., koji se glasi: V krajih, v katerih je več šol, smejo se z dovolitvijo okrajnega šol. svétovalstva razdeliti v več šol. okolišč. V tem primerljaji se ustanovi za vsako okolišče posebno kraj. šol. svetovništvo po predstoječih določbah, priporoča, da jeden odbornikov za prihodnje zborovanje izdela temeljito poročilo, v katerem naj se: 1) slika siromaštvo in životarenje zdanjih čez več šol gospodovajočih krajnih šol. svétov; 2) kaže potrebo in korist manj šol obsežnih a žilih in delavnih krajnih šolskih svétov; 3) priporoča zboru peticijo na okrajni šol. svét v smislu omenjene postave. To nalogo vzprijme predsednik. S pomnožitvijo krajnih šol. svétov zadobilo bi učiteljstvo in č. duhovščina več pravic, koje nam po postavi in naravi gredo. Za 10 šol skrbi prav po mačelno jeden krajni šol. svét; za svojo morebiti (?) naredi kaj, a za ostale pod milim nebom nič! Učitelji in duhovni zapuščenih šol se ihté, a vse zastonj — roke so nam zvezane — nimamo besede!! Takim krivicam, upati je, priteče okrajni šol. svét, zaslišavši gorke želje in mile prošnje učiteljev, na pomoč s tem, da izvéde omenjeni paragraf. —

Odbor je nadalje določil deputacijo 3 udov, da gre g. prof. Juliju pl. Kleinmayr-ju kot društveniku in bivšemu učitelju 1) častitat mu k imenovanju profesorjem v Gorico; 2) zahvaliti se

*) Glej „Učit. Tov.“ str. 190.

**) Želeti bi bilo, da bi si tudi druga učit. društva po Slovenskem izvolila svojega zastopnika. Skrbimo, da „veliki čas ne bo našel malih ljudi“. — Pis.

mu za njegovo dozdanje delovanje v društvu in 3) priporočiti se mu za nadaljno podporo. Deputacija je že izvršila svojo nalogo. Gosp. prof. Julij pl. Kleinmayr je obljubil, še nadalje v društvu ostati in tudi po moči društvo podpirati. Bog ga živi!

Iz Novomeškega okraja. K letošnjemu uradnemu zborovanju učiteljskemu v dan 18. julija zbralo se je 31 učiteljev in 5 učiteljic. Niti jednega nij manjkalo; še celó pomožne učitelje iz prav oddaljenih krajev zapazili smo med nazočimi. Ob polu 10. uri dopoludne otvori gosp. šolski nadzornik Anton Derganec v nazočnosti gosp. okrajnega glavarja J. Ekel-na zborovanje in nagovori učiteljstvo blizo tako-le: »Častita gospoda! Kdor pozná svetovno zgodovino in nepristransko sodi o državah in národih, prepričal se je o neizogibljivi resnici, da je prava omika, verstvo in iz njega izvirajoča pravnost naj trdnejša podloga materijelnej in duševnej sreči vsake države in njenih podanikov. Zato mora biti najprva skrb vsaki državi, katera se zavéda dolžnosti napram svojim podložnikom, da jim nakloni tudi taka sredstva, po katerih jim je mogoče dospeti do željenega smotra prave sreče; odpreti jim mora vir, iz katerega zamorejo zajemati vsi stanovi svojih krepilnih moči. Ta vir pa je dobra ljudska šola, katera stojí na versko-nravnej podlogi in katero vodi značajno, vzgledno učiteljstvo. Sè zvrševanjem te imenitne naloge pooblastila je država nas. Nam, predragi, je izročena uka željna mladina, da ji bistrimo um s potrebnimi nauki in ji blažimo srce z lepimi čednostmi. Iz nje zamoremo odgojiti srečne in zveste državljane, dobre kristijane in neomahljive domoljube, ako smo svoje dolžnosti vestno spolnovali; gorjé pa in prekletstvo bode sledilo našemu poslovanju, ako je bilo to zanikrno ali še celó pohujšljivo. Naloga ljudske šole je: »pripravljati mladino za prihodnje življenje«. Ljudska šola poučuje otroke v blaženih naukih sv. vere; ona odpira jim pot do prave omike, ona pa pospešuje tudi ljubezen do vladarja in domovine. Da bode pa ljudska šola ta smoter dosegla, ne sme biti samo učilnica, ampak tudi vzgojevalnica v pravem pomenu. Dobra vzgoja nij samo neusahljiv vir ljudskemu blagostanju, ona je tudi nerazrušljivi temelj vsakej državi. To nam jasno svedoči občna zgodovina. Dokler so posamezni národi vzgojevali svojo mladino na versko-nravnej podlogi, tako dolgo bili so srečni, njihova vlada bila je močna, oseba njih vladarja sveta. Ko pa se za pravo omiko nijšo več zanimali, ko se je začelo pri njih verstvo v korenu majati in je naposled popolnoma izginilo, ko so smatrali srečnim življenjem gizdavost in nečimernost: slabeti jela je tudi njihova državna moč; izgubili so vladarstvo in postali sužnji drugim národom. Vzgojujmo zaradi tega mladino na versko-nravnej podlogi, da postanejo iz dečkov in deklie dobri verniki, skrbni očetje in varéne matere; v ljudstvu pa uterjajmo odkritosrčnost, domovinsko ljubav, ljubezen do presvetlega vladarja in mogočne avstrijske države. Ako smo reševali svojo težavno nalogo na ta način, storili smo, kar zahteva od nas Bog, država in družina. — Da pa to dosežemo, treba nam je delati skupno, sè združenimi močmi. Pred očmi naj nam bode izrek: »In necesario unitas, in dubio libertas, in omnibus caritas«. (V potrebah edinost, v dvomljivosti prostost, v vsem pa ljubezen.) Kje je potreba večje edinosti, kakor ravno v učiteljstvu! Ako smo sami med soboj nesložni, kaj bode mislil o nas svet, kaj bodo mislili o nas šolski otroci? Mnogokrat smo v svojem življenji dvomljivi, ne vedé, na katero stran bi se nagnili. V takem slučaji bodimo prosti, samostalni, vprašajmo za svét svojo vest in pamet, pa tudi skušene možé. Dvumljiva pa nam je tudi čestokrat šolska postava. Nij ga postavodajatelja, kateri bi mogel vsako postavo vsem okolnostim primerno urediti. Zato se je treba tudi pri izvrševanji šolske postave marsikaterikrat na krajevne razmere ozirati«.

Ravnajte se po vzgledu našega prvega učenika, kateri je rekel svojim učencem: »Ljubite se med soboj, kakor sem jaz vas ljubil«. Ljubite pa tudi vam v vzgojo izročene otročice, ljubite tudi svoj národ do zadnjega zdihljeja! Ako se bomo ljubili posebno med soboj, olehčavali si bodemo gotovo tudi svoj težki stan in ne bodemo se tolikrat pritoževali: »Quem dii odére, paedagogum fecére!« (Konec pride.)

Iz Logatskega okraja. V 19. dan meseca julija vršila se je po užé znanem dnevnem redu v Gorenjem Logatci okrajna konferenca, katere so se razven jednega pomožnega učitelja udeležili vsi učitelji in učiteljice tega okraja. Kmalu po desetej uri je gospod nadzornik otvoril z običajnim nemškim govorom zborovanje ter mej drugim osobito poudarjal važnost pripravljavnega pouka pri prvencih. O prvej točki je poročal gosp. Žirovnik ter temeljito pretresal zapreke, katere ovirajo telesno blagostanje mladine po naših šolah. O názornem nauku poročala je gospodičina Zupan v nemškem jeziku, ter naštela mnogo, kar se nahaja po dobrih pedagogičnih knjigah. Poročevalcem tretje točke izbral si je gosp. predsednik g. g. Božiča, Dermelja, Poženela in gospodičino Krašner. Tudi ti poročevalci so nam marsikaj koristnega in mikavnega povedali ter stavili dobre nasvete, a kaj pomaga vse to, ker bode šlo itak v — koš. *)

*) V čegav koš li?

Pri poročilu bukvarnične komisije se je mej drugim tudi določilo, da naj se bukvarnica vpiše v »Slovensko« in »Glasbeno Matico«, da naj se naroči na »Zvon« in »Kres« in da naj kupi »Gregorčičeve poezije«.

Po tem poročilu povzel je zopet gospod predsednik besedo ter šestindvajsetim volilcem toplo na srce polagal, kake možé naj si svojim zastopnikom izberó v okrajni šolski svét. Volili smo trikrat pa nikogar izvolili, ker pri tretjej ozjej volitvi sta dobila kandidata Idrijskih učiteljev in učiteljic g. g. Inglič in Božič — kateri imajo prav za prav svoj okrajni šolski svét v Idriji pri rudarskej direkciji — vsak po trinajst (13!) glasov, a kandidata g. g. Benedek in Ribnikar tudi po trinajst. Ker nij šlo drugače, določiti je moral žreb in sicer tako, da bode baje vsem prav. Izžrebana sta bila g. g. ravnatelj Inglič in nadučitelj Benedek, katera je zbor z »živijo« pozdravil.

Mej zborovanjem smo poslali tudi v znamenje bratovske vzajemnosti baš ta dan zborujočemu učiteljstvu Litijskega okraja telegrafičen pozdrav v Litijo. — Potem smo šli k Strojarju, kjer nam je le prehitro potekel čas mej prijaznim kramljanjem, petjem in mej primernimi napitnicami.

— k.

Iz Kranjskega šolskega okraja. (V 9. dan julija, poročilo o uč. konferenci.) Včeraj je bila tu, kakor je bilo v 10. listu »Tov.« omenjeno, letošnja konferenca za naš okraj, in sicer v Škofjiloki. Zborovanje pričelo se je ob 10. uri v dvorani mestne hiše. Kar dozdej pri nas ni bilo navadno, zgodilo se je včeraj; počastil je zborovanje z nazočnostjo svojo naš novi c. k. okrajni glavar blagorodni gospod Jos. Merk, in s tem očitno pokazal, da mu je in hoče biti skrb za razvitek šolstva. Razen dveh učiteljev snidili so se vsi drugi, in tudi gospice učiteljice iz vsega okraja; nazoča sta bila tudi dva čč. gg. kateheta (glavnih šol, Loške nunske in Trziške). O pričetku je prvosednik, c. k. okr. šol. nadzornik gosp. Henrik Pirker, prijazno pozdravil skupščino, častno omenil nazočnosti gosp. glavarjeve, ter tolmačil to kot veselo znamenje, ker se tudi politične oblasti zanimajo za šolo, in s tem za izobraženje in omiko našega národa. Svojim namestnikom imenoval je gospod prvosednik g. Kragl-a, nadučitelja v Trziči; za perovodji pak sta bila na predlog g. Stanonika voljena gg. Bregant in Jelenec. Zatim je gospod predsednik naznanil letošnje premembe pri šolstvu našega okraja, katerih je bilo precej veliko. Dva gospoda učitelja sta stopila vsled starosti v pokoj; dva sta zapustila okraj in vzprijela druge službe; mnogo jih je na novo v učiteljske službe našega okraja vstopilo; enorazrednice v Poljanah, na Trati in v Šmartinu poleg Kranja izpremenile pa se bodo v kratkem v dvorazrednice. V Dupljah ustanovila se je nova enorazredna šola. — Temu naznanilu sledilo je poročilo, v kakem stanu in v kakih razmerah je to leto najdel gospod predsednik kot c. k. okr. nadzornik šole svojega okraja. Šolska poslopja so v mnogih krajih premajhna. Z učnimi pripomočki so nekatere učilnice oskrbljene dobro, nekatere pa zelo slabo. Gospodje učitelji naj vsak po svoje delujejo na to, da se šolam omislijo. Nekatere šole pa imajo učne pripomočke, a rabijo jih premalo. Zlasti zemljevidi naj ne ležijo shranjeni po omarah, ampak poobesijo naj se po stenah učnih sób. — Obiskovanje šolske se je v občé zboljšalo; vender je še marsikje preslabo. Izgovor, da je revščina temu kriva, ker si otroci potrebnih knjig omisliti ne morejo, je prazen; za revne otroke mora občina po postavi potrebne knjige preskrbeti. Marsikje rabijo otroke za razna dela, in jih odtegujejo šoli. To ne gre! Otroke do postavnega časa veže dolžnost, da morajo v šolo hoditi, in tej se more zadostovati. Tudi páša je prazen izgovor. Naj ženejo otroci zjutraj živino nekoliko bolj zgodaj na pašo, popoldné pa nekoliko pozneje, in izgovor bo odpadel. Ravno tako prevelika oddaljenost ne opravičuje slabega šolskega obiskovanja. Čez eno uro oddaljeni otroci so tako vsakdanjskega uka oprosteni. Skrbijo naj dalje gospodje učitelji tudi za to, da bodo učenci v ponavljavno šolo pridno hodili.

(Konec pride.)

Iz Kámenika. Tukajšnja uradna učiteljska konferenca bode 9. avgusta t. l. Na dnevnem redu je mej drugim: 1. kako naj se v prid obrača četrť ure mej šolskim poukom; 2. o psihologičnih prikaznih.

Iz Ljubljane. Po poročilu z Dunaja je vlada dovolila vpeljavo slovenskega učnega jezika za vse uke razen nemščine in grščine na slovenskih paralelkah spodnje gimnazije v Ljubljani in na gimnazijah v Rudolfovem in v Kranji.

— V národni tiskarni tiska se Jesenkova geografija, pri Kleinmayerji latinsko-slovenski slovar (30 pol), fizika Senekovičeva; aritmetika prof. Celestine je užé dotiskana in predložena ministerstvu. Mineralogijo spisuje prof. Erjavec. Vse te knjige bodo do sredi septembra t. l. dotiskane.

— Mestni župan p. n. gospod Peter Grasselli udeležil se je 15. pretečenega meseca sklepa šolskega leta v I. mestnej 5razrednej deški ljudski šoli po vseh razredih, ter spodbujal učence k marljivemu učenju in lepemu vedenju i. t. d. Posnemanja vredno!

— Odborova seja slovenskega učiteljskega društva bode v četrtek 3. t. m. ob 2 popoldne pri Virantu. Na dnevnem redu so zadeve občnega zbora tega društva, ki bode prvi teden prihodnjega meseca v Ljubljani.

— Odbor »središnjega društva učiteljskih zajednic v Češki« poziva na podlogi sklepa od pr. l. dež. skupščine češkega učiteljstva v Plzenj na dan 7., 8. in 9. avgusta t. l. Razpravljalo bode se vprašanje: Zakaj je učiteljstvo češko za to, da se morajo otroci vzgojevati in obučavati v materinskem jeziku — in o predlogu, kateri je bil vložen v Dunajsko gornjo zbornico meseca januarja t. l.

— VIII. občni avstrijski učiteljski zbor bode 3., 4. in 5. t. m. v Liberci (Reichenbergi) v Češki. Dnevni red temu zboru je zelo obširen. Tedaj zborovala bodeta na Češkem zdaj dva velika učiteljska zbora — češki v Plznji, a nemško-avstrijski v Liberci s protivnimi težnjami in razpravami. Koliko bode imel uni in ta vspeha, kazala nam bode prihodnost. Želja vseh slovanskih učiteljev je gotovo, da ostvarimo edino pravo pedagogično misel, da naj se učenci v ljudski šoli vzgojajo in poučujejo v materinščini.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Kámeniškem okraji. Na čveterorazredni deški šoli v Kámeniku se bodo podelile sledeče učiteljske službe: Služba nadučiteljeva z letno plačo 600 gold., s 100 gold. opravilne doklade in s prostim stanovanjem oziroma z odškodovanjem za stanovanje t. j. 80 gold. stanarine. — Služba drugega učitelja z letno plačo 500 gold., služba tretjega učitelja z letno plačo 450 gold. in služba četrtega učitelja z letno plačo 400 gold. Prošnje za te službe oddajajo se tu do 20. dné septembra t. l. C. k. okrajni šolski svet v Kámeniku v dan 24. julija 1882.

V Ljubljani. Učiteljska služba na mestnih deških ljudskih šolah s 700 gold. letne plače. Prošnje pri mestnem šolskem svétu v Ljubljani do 20. avgusta.

V Postojnskem okraji. Učiteljske službe v Postojini, v Slavini, Vremu po 500 gold. letne plače; v Vipavi, na Slapu, na Ubeljskem, v Vrbovem po 450 gold. letne plače; v Košani, v Ostrožnem brdu, v Suhorji, v Vrabčah, v Planini in v Knežaku s 400 gold. letne plače, do konec julija.

V okraji Ljubljanske okolice. Na dvorazredni šoli na Brezovici, II. učiteljska služba s 400 gold., do 26. jul.; na dvorazredni ljudski šoli pri Devici Mariji v Polji, II. učit. služba s 400 gold. letne plače, za trdno, ali začasno, do 31. jul.; učit. služba na enorazrednici na Črnučah in pri sv. Jakobu na Savi, s 400 gold. letne plače in s stanovanjem; v Šent-Juriji, v Šent-Kocijanu in v Kopanji s 450 gold. letne plače in s stanovanjem; na dvorazrednici v Borovnici in Šmariji, II. učit. služba s 400 gold. letne plače; na čveterorazredni ljudski šoli na Vrhniki, III. učit. služba s 500 gold. letne plače, in IV. učit. služba s 400 gold. letne plače, vse za trdno, ali začasno, do 2. avgusta.

V Logatskem okraji. Na čveterorazredni šoli v Starem trgu, III. učit. služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem; na enorazrednici v Rovteh, učit. služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem — vse za trdno, ali začasno, do 12. avgusta.

V Radovljiškem okraji. V dvorazredni šoli v Bohinjski Bistrici, II. učit. služba s 400 gold. letne plače in z začasno doklado 60 gold., do 25. avgusta.

V Litijskem okraji. V čveterorazredni šoli v Zagorji, IV. učit. služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem za trdno, ali začasno, do 15. avgusta.

V Črnomeljskem okraji. Na novi enorazrednici na Radovici s 450 gold. letne plače in s stanovanjem, do 31. avgusta.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Za trdno so postavljeni: gospodičini Ernestine Zadnikar, učiteljica v Šent-Jerneji, Lúdvika Donati, učiteljica v Srednji vasi v Bohinji in gosp. Jakob Žebrè, učit. v Polhovem gradci. Umrle je g. Jan. Pečar, bivši učit. v Loškem potoku.

Današnjemu listu pridjan je avtografrani cenik knjig za šolska darila knjigotržnice J. Giontini-jeve v Ljubljani.